

58. Balkanların türküsünü söyleyen sanatçı: Necati Zekeriya (1928-1988)**Melahat PARS¹****Filiz ÇÖLMEKÇİÖĞLU²**

APA: Pars, M. & Çölmekçiöglu, F. (2023). Balkanların türküsünü söyleyen sanatçı: Necati Zekeriya (1928-1988). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (35), 986-999. DOI: 10.29000/rumelide.1342276.

Öz

1928 Makedonya doğumlu Türk şair, öykü yazarı, gazeteci, çevirmen ve düşünür Necati Zekeriya İkinci Dünya Savaşı sonrası Makedonya Türk edebiyatının en önemli temsilcilerinden biridir. Necati Zekeriya çok yönlü bir sanatçıdır ve çocuklara yönelik eserleri ön plandadır. Ünlü şair çocuklara yönelik sayısız şiirinde çocuk dünyasında var olan tüm hayallere ve evrensel konulara değinir. 1960'lı yıllar ve daha sonraki zamanlarda Fazıl Hüsnü Dağlarca, Aziz Nesin, Oktay Akbal, Yaşar Kemal ve daha birçok edebiyatçı o dönem Yugoslavyası'nda Türk çocuk edebiyatının Türkiye'deki çocuk edebiyatından daha güçlü olduğuna vurgu yapmışlar ve Necati Zekeriya'nın Türkiye'deki çocuk edebiyatının gelişmesinde örnek temsil ettiğini belirtmişlerdir. Necati Zekeriya sadece çocuklara yönelik şiirler yazmaz, onun yetişkinlere yönelik şiirleri de bulunmaktadır. Usta şair 70'li yılların sonunda ve 80'li yıllarda Yugoslavya'nın tüm önemli şairleriyle irtibat kurar ve onların yaratıcılığından etkilenir. Necati Zekeriya zengin şiir bilgisini Nesimi, Karacaoğlan, Lorca gibi isimleri şiirlerine yansıtarak ortaya koyar. Ayrıca şiir ve sanat üzerine yazdığı denemeleri, edebî eleştirileri, tiyatro oyunları değerlendirmeleri de Necati Zekeriya'nın yaratıcılığındaki çok yönlülüğü ortaya koyar. Necati Zekeriya için Türkçe yazmak bir dava konusudur çünkü dil bu büyük edebiyatçı için bir kimlik meselesidir. Bu açıdan Necati Zekeriya Makedonya'da Türk varlığını ifade eden en önemli edebiyatçılardan biridir ve bu varlığın temelindeki en önemli unsur sevgidir.

Anahtar kelimeler: Necati Zekeriya, Balkanlar, Makedonya, Üsküp, Yahya Kemal Beyatlı, Yaşar Nabi Nayır.

The artist who sings the balad of Balkan's: Necati Zekeriya (1928-1988)**Abstract**

Born in Macedonia in 1928, Turkish poet, short story writer, journalist, translator and thinker Necati Zekeriya is one of the most important representatives of Macedonian Turkish literature after the World War II. Necati Zekeriya is a versatile man of letters and his works for children are at the forefront. The famous poet touches on all the dreams and universal issues that exist in the children's world in his numerous poems for children. Fazıl Hüsnü Dağlarca, Aziz Nesin, Oktay Akbal, Yaşar Kemal and many other literary figures emphasises that Turkish children's literature was stronger than children's literature in Turkey at different times in the 1960s and later times, and contribute to the development of children's literature in Turkey and state that Necati Zekeriya plays a role in acceleration. Necati Zekeriya does not only write poems for children, he also has poems for adults.

¹ Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Makedon Dili ve Edebiyatı ABD (Ankara, Türkiye), uskup@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3768-7988 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 31.03.2023-kabul tarihi: 20.08.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1342276]

² Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Bulgar Dili ve Edebiyatı ABD (Ankara, Türkiye), filizcolmekci@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6632-568X

The master poet contacts all the important poets of Yugoslavia in the late 70s and 80s and is influenced by their creativity. Necati Zekeriya reveals his rich poetry knowledge by reflecting names such as Nesimi, Karacaoğlan and Lorca in his poems. Necati Zekeriya's essays on poetry and art, literary criticism, and evaluations of theater plays also reveal the versatility of his creativity. Writing Turkish for Necati Zekeriya is a matter of case because language is a matter of identity for this great man of letters. In this regard, Necati Zekeriya is one of the most important writers expressing the Turkish presence in Macedonia, and the most important element in the foundation of this existence is love.

Keywords: Necati Zekeriya, Balkans, Macedonian, Skopje, Yahya Kemal Beyatlı, Yaşar Nabi Nayır

Giriş

Varlık Yayınevinin kurucusu ve Cumhuriyet dönemi edebiyatının bilinen isimlerinden Üsküp doğumlu Yaşar Nabi Nayır, Balkanları şöyle tarif eder: "*Balkanlar, her Türk'ün bütün dikkat ve anlayışını gözlerinde toplayarak, yazı hâline gelmemiş canlı sayfalarını mutlaka okuması ve üzerinde düşünmesi lazım gelen bir ders kitabıdır*" (Yılmaz, 2013, s. 2). Biz aynı cümleyi Balkanların önemli bir parçası olan ve Fransızlar tarafından karışık, çeşitli bölümlerden oluşmuş; sebze veya meyve salatası (Le Robert Dico En Ligne, 2023) olarak adlandırılan Makedonya için kullanabiliriz. Balkanların ve Makedonya'nın canlı sayfalarını yazıya döken Necati Zekeriya, şüphesiz okunması ve üzerinde düşünülmesi gereken bir ders kitabı niteliğinde çok kıymetli bir edebiyatçıdır.

Makedonya doğumlu Türk şair, öykü yazarı, gazeteci, çevirmen, düşünür Necati Zekeriya İkinci Dünya Savaşı sonrası Makedonya Türk edebiyatının en önemli temsilcilerinden biridir. Eserleri birçok yabancı dile çevrilen Necati Zekeriya, yaşadığı dönemde yeni bir edebiyat oluşturma yönünde Türkçeyi doğru ve güzel kullanan edebiyatçıların başında gelir. Türk edebiyatının eski Yugoslavya'da ve eski Yugoslavya edebiyatının Türkiye'de tanınmasını sağlarken bir tür kültür elçiliği yapmıştır.

Necati Zekeriya'nın hayatı

Necati Zekeriya 1928 yılında Üsküp'te doğar. Yaşadığı dönemin tarihsel süreci ve siyasi gelişmeleri göz önünde bulundurulduğunda Necati Zekeriya'nın düzenli bir eğitim alamamasının nedenleri de ortaya çıkar. şairin ilk çocukluk yılları, savaşlar ve karışıklıklar içinde geçmiştir. Daha on iki yaşındayken İkinci Dünya Savaşı patlak vermiş, ardından doğup büyüdüğü topraklar işgal edilmiştir. Savaşları görmüş, yurdunun düşman işgalinden kurtuluşunu ve yeni bir dönemin başlamasını heyecanla yaşamıştır. Birinin acısını, ötekini sevincini duymuştur. Bütün bunlar, çocukluğun pembe düşlerle dolu günlerinde olmuştur (Hayber, 2001, s. 156).

İlköğrenimine Arap Hoca'dan aldığı derslerle başlar ve eğitimine derslerin Sırp dilinde verildiği Krallık Yugoslavya İlkokulunda devam eder. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla eğitime ara veren Necati Zekeriya, savaştan sonra birçok öğretmenlik kursuna katılarak eğitimini tamamlamaya çalışır. Yüksek eğitime Üsküp Felsefe Fakültesi'nde devam eder.

Necati Zekeriya'nın uzun yıllar önemli başarılarla imza atacağı yayın yöneticiliği 1950 yılında, adı sosyalist dönem doğrultusunda oluşturulan ve öncü anlamına gelen "Piyoner Gazetesi" adlı çocuk dergisine yayın yönetmeni olarak göreve atanmasıyla başlar. 1951 yılında dergi isim değişikliğine gider ve "Sevinç" adıyla varlığını sürdürür. Uzun yıllar bu görevi başarıyla sürdüren Necati Zekeriya 1957 yılında söz konusu başarılarına "Tomurcuk" adlı çocuk dergisinin yöneticiliğini de ekler. Devam eden

yıllarda söz konusu dergilerde başyazarlık yapan usta edebiyatçı 1969 yılında gazeteciliğini de konuşturacağı “Birlik” gazetesinin başyazarı olur ve titiz çalışmaları sonucunda haftada bir çıkan gazeteyi salı, perşembe ve cumartesi olmak üzere haftada üçe çıkarır. İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği 1944 yılının 23 Aralık tarihinde Üsküp'te ilk defa yayımlanan “Birlik” gazetesi Makedonya Türklerinin hayatında bir ekol niteliği taşıyan, Makedonya Türklerinin sesini dünyaya duyuran, eğitim, edebiyat, kültür alanlarında zengin içerikler sunan ve ulusal kimliğin korunmasında çok büyük katkıları olan son derece önemli bir gazetedir. Böyle önemli bir gazetede 1973 yılına kadar hem yöneticilik hem de yazarlık yapan Necati Zekeriya bu dört yıllık sürede “Birlik Yayınları”nı kurar ve Türkçe kitapların yoğun bir şekilde yayımlanmasını sağlar. Ayrıca 1965- 2001 yılları arasında varlığını sürdüren “Sesler” dergisine de çok büyük katkılar sağlar. 1975 yılında Priştine'deki “Tan” gazetesinin Üsküp muhabirliğini, “Kuş” adlı çocuk dergisinin de yayın yönetmenliğini yapar.

Uzun yıllar sağlık sıkıntıları yaşayan Necati Zekeriya 1988 yılında Sırbistan'ın Novi Sad şehrinin yakınlarında bulunan Sremska Kamenitsa Hastanesinde vefat eder. Necati Zekeriya'nın ölüm haberi gerek Makedonya ve Kosova'daki Türk halkını gerekse bu zengin kültür coğrafyasının edebiyatçılarını ve diğer temsilcilerini derinden üzer. (Gürel; Gürel, 2015, s. 10-11)

Kosovalı sanatçı Ethem Baymak, Necati Zekeriya'nın ölümüyle ilgili şu ifadeleri kullanır:

“12 Haziran, Üsküp

Necati'nin tabutu Yahya Paşa Camii'nden kalkıyor. Üsküp'ün Butel mezarlığına doğru yol alıyoruz.

Her şey yavaş yavaş gidiyor, ağır ağır...

Omuzlarda Necati'nin cenazesi taşıyor.

Sıcaktır.

Böcekler cır cır, bülbüller şakır şakır.

Kalabalık.

Necati'yi toprağa veriyoruz.

Toprağı bol olsun.

15 Haziran

Ölüm zor bir olgu. Hele sevdiğin birinin ölümüne alışmak daha da zor oluyor.

Zor dostum zor...

Necati Zekeriya ile son karşılaşmamızda bu tür sohbetimiz akmıştı. En çok sözünü ettiğimiz konu da ölümdü.

Değerli ozan sanki ölümün yakın günde kapısını çalacağını sezmişti.

Önsezi her gizlin anahtarı.

Ele verdi işte... Çok geçmeden bu acı haber de duyuldu.

Bir yürek durdu. Kocaman bir yürek...

Bir köprü yıkılıverdi. Kocaman bir köprü...

Bir can dost, değerli edebiyatçı ölümsüzlüğe gömüldü...

Tedaviye alındığı hastaneden (Sremska Kamenica), son mektubu şöyleydi:

“Arkadaşlar merhaba! İlk kez çok çok yorgunum... Ölüm korkusunu çoktan silip attım üzerimden. Yeni bir şey öğrendim burada: Umuttur insanı en son terk eden...”

Evet, umuttur her şeyin başı. İyimserliğin, insancılığım. Daha çok işler yapacaktı. Ölüm alıp koydu isteğinden” (Baymak, 2013, s. 249-250).

Necati Zekeriya'nın vefatı Türkiye'deki edebî çevrelerde de üzüntü yaratır. Vefatının ardından “Varlık” dergisinde çıkan bir yazısında Tarık Dursun K. (1992) Necati Zekeriya'yı “İhlamlar Kâşifi” olarak tanımlamaktadır. Bu tanım onun hayata bakış ve algılayışındaki hassasiyeti anlatmak için kullanılmıştır. Tarık Dursun'a göre Necati Zekeriya bulduğu her fırsatta şiir okuyan, şiiri hayatının başköşesine koyan bir sanatçıdır. Söz konusu yazıdan Necati Zekeriya'nın Üsküp'ün her bir köşesini, Vardar nehrini sevdiğini anlamak mümkündür. Ayrıca istemediği halde Üsküp'ten ayrılışı Necati Zekeriya'yı çok etkilemiştir (Kıymaz, 2020, s. 248).

Necati Zekeriya'nın yetiştiği ortam

Necati Zekeriya'nın edebî yaratıcılığına değinmeden önce söz konusu zengin yaratıcılığının temelini oluşturan ortamdan da bahsetmek gerekir. Edebiyata olan ilgisinin nasıl bir ortamda oluştuğuna dair görüşlerini şöyle açıklar:

“...Ben, çalgı çalınan, türkü yakılan bir ailede doğdum. Babam keman, büyük kardeşlerim de ud ve kanun çalardı. Ben de türkü, şarkı okurdum. Sesim berbattı, ama annem sesimi çok beğenirdi, öyledir: ‘Kargaya yavrusu şahin görünür.’ Böyle bir hava içinde yazmaya başladım. Öyle, yani bir oyuna başlar gibi. Talihime, kısa bir zamanda şiir yazmanın güç bir iş olduğunu anladım. Yeni şeyler söylemek, otantik olmak gerekiyordu. Anlaşılan ömrümün sonuna dek, bu duygu altında ezilip öleceğim” (Beksaç, 2013, s. 9).

Necati Zekeriya'nın şiire ilgisi ve sevgisi daha küçük yaşlarda yetiştiği aile ortamında aranmalıdır. Müziğin, şiirin, sanatın öneminin algılandığı bir ailede yetişir:

“Henüz on yaşında olduğum zamanlarda, otuz dokuz, kırk yıllarında olacak, evimizde merhum babam arkadaşlarıyla birlikte saz ya da dem âlemlerinde Yahya Kemal Beyath'dan, ağabeyimde, arkadaşlarıyla ileri görüşlü gençler derneği toplantılarında Nazım Hikmet'ten aynı zevkle, aynı beğeni gücüyle konuşurlardı. Ben iki büyük şair arasında, uçurtmamı havalandırırken, o zamanki anlayışlarımla her ikisini beğenmekten, anlamaktan çok, sevmeye çalışıyordum. Sevdim de. Hem havada gelin gibi duran uçurtmama taşan bir kıvançla bakıyor, hem de dudaklarımda, yaprakların düştüğünü seyrederken, bir yandan Yahya Kemal'in;

Kandillide eski bahçelerde Akşam kapanınca perde perde

Bir hatıra zevki var kederde

(Akşam Musikisi)

Öte yandan da Nazım Hikmet'in;

Güzel günler göreceğiz çocuklar

Güneşli günler göreceğiz

(Nikbinlik)

Mısralarını mırıldanırdım. Aradan aşağı yukarı otuz yıl geçtiği halde bugün de bu mısraları, büsbütün başka bir şiir anlayışıyla, başka bir şiir tutumuyla, ama gene de aynı zevki, aynı kıvancı duyarak mırıldanıp dururum” (Gürel, 2015, s. 10-11).

Necati Zekeriya aslında doğduğu topraklarda yüzyıllardan beri süregelen Türk şiirinin zengin geçmişinin farkındadır ve bu zenginlik, edebiyata şiirle adım atmasının alt yapısını da oluşturur: “Gerçek şudur ki, şiirimizin kökeni, dil, biçim, öz anlayışı bir yana, çok ötelere gider. Söylenmiş, yazılmış halk türkülerinin, tasavvuf şiirlerinin de sayısı, kuşkusuz çok kabarıktır” ifadelerini kullanır (Beksaç, 2013, s. 4).

Necati Zekeriya'nın Edebî Yaratıcılığı

Necati Zekeriya çok yönlü bir sanatçıdır ve yayıncılık, gazetecilik yanında asıl önemli olan onun zengin edebî yaratıcılığıdır. Çok sayıda şiir ve öykü kitabı yayımlanan Necati Zekeriya'nın çocuklara yönelik eserleri ön plandadır. Ünlü şairin ilk şiiri 1947 yılında "Birlik" gazetesinde yayımlanır. 1949 yılında yayımlanan "Makedonya Genç Türk Yazarlarının Eserleri" kitabında da şiirleriyle yer alır. İlk şiir kitabı ise 1950 yılında "Şiirler" başlığıyla çıkar.

Necati Zekeriya ilk dönem şiirlerinde ve ilk şiir kitabında, yaşadığı dönemin siyasi görüşleri doğrultusunda sosyalizmi, Yosip Broz Tito'yu, Tito-Stalin çatışması sonucu Yugoslavya sosyalizmini metheden mısralara yer verir ve mecburen güdümlü bir edebiyatın temsilcisi hâline gelir. Ayrıca Necati Zekeriya savaşı ve korkularını, hayata dair umutlarını, halk ve aile sevgisini dile getiren eserler de yazmıştır:

"İkinci Dünya Savaşı'nı görmesi ve dolayısıyla yaşadığı dönemde birçok ölüme şahit olması, yazmış olduğu şiirlerde de hissedilir. İlk şiir kitaplarında, on iki yaşında savaşı, işgali gören ve kurtuluşu yaşayan bir kişinin korkularını, isyanını, vatan sevgisini, doğa sevgisini, yeni düzene ve hayata dair umudunu, halk sevgisini, aile sevgisini, hürriyette yaşayan çocukları, okulda okuma sevincini, çocuk oyunlarını yansıtmıştır. Savaşı gören kişiler yeni hayatı yaşarlar, fakat korkutucu olayları kolay kolay unutmazlar. Bu nedenle, o dönemde yaşayan yazarlar bu acıyı aşmak için bu konuları çok yoğun işlemiş ve barışla, özgürlükle, iyilikle ilgili çok güzel mesajlar vermiş, halk ise onları okuyarak ya da farklı derneklerde tartışarak aynı acıyı paylaşmış ve yaralar yavaş yavaş kapanmaya başlamıştır" (Leontić, 2010: 7-8).

Necati Zekeriya'nın şiirlerinin büyük bir çoğunluğu çocuklara yöneliktir. Necati Zekeriya çocuklara yönelik bakış açısını: "*Çocuk asla küçümsenmeyecek, ona en ciddi bir düşünür, en ciddi bir birey gibi bakılacak, en ciddi yaşama sorunları imge yoluyla da olsa büyük bir sorumlulukla sunulacaktır. Ayrımlar ancak değerlerde olabilir, yazarların dil ile değişlerinde ve onların kişiliklerinde*" ifadeleriyle dile getirir. (Çelebi, 2015, s. 122).

Şair, çocuklara öğretilecek şeyler olduğu kadar, çocuklardan öğrenilecek şeyler olduğuna da inanır. Çocukların cansız varlıkları betimleyen, canlandırıp konuşuran şiirlerden hoşlandıklarını bilir ve onların zengin hayal dünyasından yansımalar, doğa, kuşlar, tavşanlar, yapraklar, ağaçlar, mevsimler, kahraman hayvanların maceraları, çiçekler, güneş, ay, gökyüzü, bulutlar, ninniler gibi motiflerle şiirlerinin içeriğini oluşturur, tüm bunları konuşurur, tümüne can verir.

Necati Zekeriya'nın çocuklara yönelik türküleri vardır ağaçların yalnızlığını sorgulayan;

"Ağaç için türkü'
...
Öyle ya
şu karşıdaki ağaç
ne yapar geceleri
yalnızlıktan korkmaz mı
sıklmaz mı
uyumaz mı hiç? (Zekeriya, 2018: 56)
...

Rüzgâr esmediğinde rüzgârın nerede uyuduğunu sorgulayan, onu insan sanan;

“Yel için türkü”

...

Yel, esmeyince nerede uyur?

Evi nasıldır yelin?

Kapıdan girerken siler mi ayakkabılarını?

Paltosunu, şapkasını, şalını asar mı askılığa? (Zekeriya, 2018: 58)

...

Cesaretin, fedakârlığın, sabrın simgesi olan kardelen çiçeğinin düş görüp görmediğini sorgulayan;

“Kardelen için türkü”

...

Kardelen düş görür mü?

...

Kışın nerede barınır?

Nerede dinlenir yazın?

...

Düşünde çiçek görür mü? (Zekeriya, 2018, s. 59)

Cırcır böceğinin müzikalitesini ve hayatını sorgulayan;

“Cırcır böceğinin türküsü”

...

Cırcır böceği

kemanımı nerede bırakır kışın?

...

evinde var mı piyanosu,

tabloları, kitapları var mı?

...

İyi bilir mi nota okumasını,

yazmasını?

Müzik öğretmeni olabilir mi? (Zekeriya, 2018: 60)

...

sevginin şeklini sorgulayan;

“Sevgi için türkü”

...

Sevginin şekli var mı,

Neye benzer sevgi?

Gözleri, kulakları var mı?

Şeklini çizebilir mi ressam amca?”(Zekeriya, 2018,s. 55)

Çocuklar vardır bu şiirlerde. Renkleri, harfleri, ay dedeyi de merak edip sorgulayan çocuklardır bunlar.

Necati Zekeriya'nın çocuklara doğa sevgisini, doğa bilincini aşıl原因 çok sayıda şiiri de bulunmaktadır. Kavak ağacının yeşil bakan gözlerini, uzun ince ellerini, göklerle konuştuğunu dile getiren "*Kavak*" (Zekeriya, 2018, s. 72) şiiri, kolları hep açık olan ve torunlarını bekleyen çınar ağacının insanla özdeşleştiği "*Çınar*" (Zekeriya, 2018, s. 74) şiiri, giysilerini giyince güzelleşen, kardeş gibi yaşayan, dostluğa anıt diken ağaçların konuşmalarından oluşan "*Ağaçlar*" (Zekeriya, 2018, s. 76) şiiri, selvi ağacının gözyaşı döktüğünü mısralara yansıtan "*Selvi*" (Zekeriya, 2018, s. 77) şiiri, saçlarını her gece yıkayan, aynanın karşısında saçını tarayan, çocuklara nasihatler veren salkımsöğüt ağacının dile geldiği "*Salkımsöğüt*" (Zekeriya, 2018, s. 78) şiiri, doğa ve ağaçlarla ilgili örneklerden sadece birkaçıdır.

Şairin meyvelerle konuştuğu ve öyküleştirerek çocuklara sevdirmeye çalıştığı şiirleri ayrı bir tattadır. Giysileri benek benek olan, çocuklarla dost olan kirazın sevgi dolu olduğunu anlattığı "*Kiraz*" (Zekeriya, 2018, s. 79) şiiri, kirazları mecazi anlamda küpe olarak betimlediği "*Kırmızı Küpeler*" (Zekeriya, 2018, s. 66) şiiri, yaz gelince çarşığı dolaşan, naz eylemeden dağda taştta yetişen elmanın maceralarını anlattığı "*Elma*" (Zekeriya, 2018, s. 80) şiiri, güneşi içine alan, yazın herkesin sofrasına misafir olan şeftalinin sallana sallana dolaştığını mısralara yansıttığı "*Şeftali*" (Zekeriya, 2018, s. 82) şiiri, elbisesi yeşil, tadı hoş, yağmur yağınca çamaşıra oturan, giysisini deniz rüzgârında kurutan, çocuklarla ve hastalarla bağı olan incirin faydalarını sıraladığı "*İncir*" (Zekeriya, 2018, s. 84) şiiri, kolları boydan boya gölge yapan, elini dostane uzatan ve iyilik yapan kestanenin özelliklerini dile getirdiği "*Kestane*" (Zekeriya, 2018, s. 86) şiiri, barışın ve yeni bir başlangıcın sembolü olarak bilinen, ülkeleri dolaşan zeytin ağacını anlattığı "*Zeytin*" (Zekeriya, 2018, s. 87) şiiri bu alanda en güzel örneklerdendir.

Necati Zekeriya halk edebiyatının çocuklara yönelik en güzel örnekleri olan ve çocukları uyutmak için belli bir ezgiyle söylenen ninnilerle ilgili de şiirler yazar. "*Nasıl Doğar Ninniler?*" (Zekeriya, 2018, s. 13) şiirinde ninnilerin nasıl doğduğunu, çocukların el ele verip yepyeni bir dünya kurduklarını anlatır. "*Ninniler Kimin Mahdır?*" (Zekeriya, 2018, s. 16) şiirinde ayvaya, nara, portakala kokan ninnilerin tüm çocukların, ülkelerin, ulusların olduğunu ifade eder. Necati Zekeriya mevsimlerin de ninnisini kaleme alır. "*Baharın Ninnisi*" (Zekeriya, 2018, s. 14) şiirinde baharın pamuk bulutlarından, gümüş yağmurlarından, kuşların yeşil giysilerinden bahsederken otların ve tüm güzelliklerin çocukların oyunlarına nasıl yansıdığını, tüm ninnilerin, şiirlerin çocukların cömert avuçlarında nasıl yaşadığını dile getirir. "*Eylülün Ninnisi*" şiirinde (Zekeriya, 2018, s. 18) Eylül ayının bir yağmur, bir türkü, bir oyun, bir çocuk olduğunu yansıtır mısralarına.

Şair, çocuklara tüm mevsimleri tanıtırken, mevsimsel özellikleri büyük bir başarıyla harmanlayarak bir tekerleme örneği gibi sunar. "*İlkbaharı Selamlayanlar*" şiirinde baharın, güneşin, ağaçların, çiçeklerin, kelebeklerin, yağmurların, çobanların, işçilerin ilkbaharı nasıl selamladığını dile getirir. İlkbahar tüm dünya için neşe kaynağıdır, yeniden doğuştur:

"Pembe, sarı ve beyaz
Açan güzel baharlar,
Altın renkli güneş de
...
Bahar açan ağaçlar,
Yeşeren her yaprak da
...

Mavi, sarı sümbüller
Papatyalar, şebboylar,
Laleleler ve güller de
...
Kuzuların yanında
Kaval çalan çobanlar,
...
İlkbaharı selamlar.” (İsen; İsen; Kireççi, 2001, s. 90)

İlkbahar ve sonbahar mevsimlerinin çiçeklere nasıl yansıdığını “*Gelincik*” şiirinde şöyle ifade eder:

“İlkbaharda:
...bir gelincik,
Kendisi al, siyah benli
İnce belli...
Sonbaharda:
Nerede şimdi gelinciğim?...
Sert sonbahar, hırçın rüzgâr
Ona vurdu kırbacı” (Zekeriya, 2018, s. 42).

“*Kaçıyor Kış*” şiiriyle mevsimleri betimlemeye devam eder şair:

“...
Ovaların ve dağların
Beyaz tülde elbisesi,
kayboluyor birdenbire
...
Kış kaçıyor mahzun mahzun” (İsen; İsen; Kireççi, 2001, s. 89)

Şair çocuklara yönelik şiirlerinde hayvanların dünyasını masalımsı ifadelerle anlatır. “*Ayı*” şiiri masalımsı üslubunun en güzel örneklerinden biridir:

“...
Derler varmış bir ayı,
Korku nedir bilmeden o
Gezermiş dağ, ovayı.
...
Yine bir gün çıkmış dağa
Armut ve bal bulmağa,” (İsen; İsen; Kireççi, 2001, s. 92)

“Kuş” şiirinde kuşu öldüren Orhan’ın tavrını eleştirirken ders niteliğinde mısralar dizer:

“Bir kuş uçtu kavağa. İnci gibi süsledi kavağı...
Orhan sapanını gerdi. Kuşa nişan aldı.
Sapandan koyuverdi taşı...
Kuş uçtu. Kavağın güzelliği kaçtı. Cam kırıldı...” (Zekeriya, 2018, s.35)

Hayvanlar Necati Zekeriya’nın şiirlerinde hep vardır. Örneğin 1953 yılında yayımlanan *"Silahşör Tavşan"* adlı üçüncü şiir kitabında birçok macera içinde kendini bulan tavşan, başkahramandır. Şairin kurguladığı kahraman tavşanın maceraları ve yiğitliği masalımsı ifadelerle mısralara yansır ve bu şiirler fabl türünü anımsatan içerikleriyle dikkat çeker.

Ünlü şair çocuklara yönelik sayısız şiirinde çocuk dünyasında var olan tüm hayallere ve evrensel konulara değinir. Belirttiğimiz örnekler dışında aile birliği, sevgi, anneye sevgi, barış, cömertlik, çalışkanlık, fedakârlık, çocuğa, doğaya saygı, çocuk sevgisi, okul sevgisi gibi çocuklarla ilgili tüm konular son derece başarılı mısralarla çocukların zengin dünyasına sunulur. Rumeli kültürüne ait tekerlemeler ve türküler de şiirlerine ayrı bir zenginlik ve nostalji katar. Bu örneklerle Türk çocuklarını zengin halk kültürüyle de tanıştırmış olur.

Çeşitli fırsatlarda, 1960’lı yıllar ve daha sonraki zamanlarda Fazıl Hüsnü Dağlarca, Aziz Nesin, Oktay Akbal, Yaşar Kemal ve daha niceleri o dönem Yugoslavyası’nda Türk çocuk edebiyatının Türkiye’deki çocuk edebiyatından daha güçlü olduğuna vurgu yapmışlar ve Türkiye’deki çocuk edebiyatının gelişmesinde ivme rolü oynadığını söylemişlerdir. İşte Balkanlarda gurur duyulması bu çalışmaların öncüleri olarak sayılan Necati Zekeriya ve kuşağı ile Balkanlardaki diğer edebiyatçılar tam anlamıyla bir model olmuştur (Beksaç, 2013, s. 1).

Necati Zekeriya sadece çocuklara yönelik şiirler yazmaz, yetişkinlere yönelik şiirleri de vardır. Usta şair 70’li yılların sonunda ve 80’li yıllarda Yugoslavya’nın tüm önemli şairleriyle irtibat kurar ve onların yaratıcılığından etkilenir. Olgun dönemi olarak adlandırdığımız 60’lı yaşlarında yetişkinlere yönelik şiirlerinde sanatının zirvesine ulaştığını söyleyebiliriz.

Necati Zekeriya zengin şiir bilgisini Nesimi, Karacaoğlan, Lorca gibi isimleri şiirlerine yansıtarak ortaya koyar. *"Muthuyum Acı Verirse Duyduklarım"* şiirinde doğanın güzelliklerinden bahsederken bir anda soyut bir boyuta geçerek herkesin kendisini bir türküde bulabileceğini ifade eder ve 14. yüzyıl divan şiirinin Yunus Emresi olarak bilinen Nesimi’den dizeler okuduğunu söyler. Nesimi onun şairidir, Türk’tür:

“Şaşırıp kalırım doğanın güzelliğine
...
O zaman bana bir hal olur
...Beni herkes çok kolay bir türküde bulur
Dizeler söylerim ozanım Nesimi’den.” (Kaya,1992, s. 56)

Aslında Necati Zekeriya’nın olgunluk döneminde yazdığı bu gibi şiirlerinde derinlik çok fazladır. Bu şiirlerde tarih ve Osmanlı mimarisi vardır. *"Üskübe Yeşili Ozanlar Vermiş"* şiirinde Yahya Kemal Beyatlı’nın da eğitim gördüğü İdadi Mektebi’nin nice ozanlar yetiştirdiğini ve bunlar arasında şiir ve

gazellerinde 16. yüzyıl Osmanlı aydınlarını, sosyal görüşlerini, duygularını, dost sohbetlerini, aşk maceralarını ve yerel hayatı büyük bir coşku ve içtenlikle dile getiren ünlü Üsküplü şair İshak Çelebi'yi en büyük ozan olarak zikreder:

“Nice ozanlar yetiştirmiş İdadi Mektebi

En büyüğü derler İshak Çelebi” (Kaya, 1992, s. 60)

Necati Zekeriya doğduğu şehre tutkuyla bağlıdır ve Üsküp'ü anlatırken doğa ve tarihî mekânlardan faydalanır. Bazen bu unsurları destanlaşmış bir ölümü anlatmak için kullanır, tıpkı “*Şimdi Adını Taşır Yaşadığı Evin Sokağı*” şiirinde olduğu gibi. Türklerin çoğunlukta yaşadığı Çayır mahallesini, Yahya Kemal Beyatlı'nın çocukken aralıklarla ikamet ettiği konağın da bulunduğu Serova deresini, 17. yüzyılda yaptırılan ve 1971 yılında yıkılan Zincirli Tekke ve 1463 yılından bu yana Üsküp'te kesintisiz olarak Türkçe vaaz verilen tek cami olma özelliğini taşıyan Murat Paşa Camiindeki çeşmeyi destanlaşan bir ölümün yankılandığı mekânlar olarak kullanır. Öldürülen kişi evinden zorla alınmış, on gün sonra öldürülmüş ve cesedi hapisneden atılmıştır. Şair öldürülen kişinin Türk olduğunu Türk imgeler kullanarak okuyucuya aktarır:

“Şimdi adını taşır yaşadığı evin sokağı

Tek dille ağladı Çayır mahallesi sakinleri

Serova deresi kesti suyunu birdenbire

Zincirli tekkede oynayan çocuklar bıraktı oyunu

...

On gün sonra attılar cesedini hapisane penceresinden

Ve o sabah birdenbire destan oldu dillere

Murat Paşa camisinde su içerken bazen” (Kaya, 1992, s. 61)

Necati Zekeriya'nın, olgunluk dönemindeki şiirleri; insan, mekân, tarih, mimari, doğa ilişkisini ne denli başarılı anlattığını gösteren en güzel örneklerdir. Çocukluğunun ve ömrünün büyük bir bölümünün geçtiği Üsküp sokakları, camiler, tekkeler, hanlar, sosyal çevresi şiirlerinde geniş yer bulur.

Necati Zekeriya'nın Federico Garcia Lorca'ya hayranlığının ön planda olduğu “*Lorka Soyutlaması*” (1977), Yugoslavya gezisi olarak adlandırabileceğimiz “*Çayhane Şiirleri*” (1989) ve “*Sesler*” dergisinin 194. sayısında yayımlanan, lirik konuları ele aldığı “*Fransız tipi sone*” örnekleri sunduğu “*Beş Sone*” (Karakuş, 2017, s. 114) gibi önemli eserlerinde umutlarını, ölümü, iç dünyasının yansımalarını, yalnızlıklarını, kendine dönüş konularını, sevgiyi, aşkı, güzellikleri, hatıralarını, eskiye özlemi bazen halk edebiyatı unsurlarıyla ve büyük bir ustalıklı dile getirir. Usta şairin tüm şiirlerinde her alandakiengin bilgisini görmek mümkündür ve çalışmamızda sunduğumuz örnekler zengin yaratıcılığının sadece küçük bir bölümüdür.

Ethem Baymak, Necati Zekeriya'nın şiir dokusuyla ilgili şu ifadeleri kullanır:

“Sos-realizmden başladı. Toplumcu gerçekçiliğe çıkışlar yaptı. Gerçeküstücülükte kimi deneyimleri de yok değildir. Şiirin güncel akımlarını izledi. Özde pek yenilik getirmediyse de, biçimde önemli yenilikler peşine düştü. Sonunda kendine özgü bir şiir dokusunu örmeyi başardı. Duygusalığı Lorca'dan aldı. Toplumculuğu Nazım'dan yakaladı. Dildeki özlüğü Dağlarca'ya borçludur. Çocuk şiirinin temel taşı Yovan Yovanoviç Zmay attı. Gene de Necati, tüm ileri sürdüğümüz şiir ustaların etki yağmurundan silkindi. Tümünden oluşan kendine özgü bir sentez yaptı. Bugün, bu şiir Necati'nin şiiridir dedirten şiire sahip olduk” (2013, s. 257).

Necati Zekeriya'nın şiir kitaplarını şöyle sıralayabiliriz: "Okul Çanı" (çocuk kitabı, Üsküp, 1952), "Silahşör Tavşan" (çocuk kitabı, Üsküp, 1953), "Nerde Olsam" (Üsküp, 1953), "Gelincik" (çocuk kitabı, Üsküp, 1954), "Kırmızı Küpeler" (çocuk kitabı, Üsküp, 1958), "Ninniler" (çocuk kitabı, Üsküp, 1964), "Sevgi" (Üsküp, 1965), "Damlalar" (çocuk kitabı, Üsküp, 1967), "Yeşil Nerde" (çocuk kitabı, Üsküp, 1975), "Lorka Soyutlaması" (Priştine, 1977), "Ağaçlar Dile Gelse" (çocuk kitabı, Priştine, 1985), "Harfler Ne Yer" (çocuk kitabı, Üsküp, 1988), "Çayhane Şiirleri" (Priştine, 1989), "Ablama Sevda Şiirleri" (vefatından sonra yayımlanan çocuk kitabı, 1995).

Usta edebiyatçı öykü alanında da çok başarılı örnekler sunar ve öykülerinin büyük bir çoğunluğu yine çocuklara yöneliktir. "*Necati Zekeriya'nın çocuk edebiyatında hikâye yazarı olarak tanınmasında, hikâyelerindeki kurgu, anlatım tekniği, dil ve üslup kadar bu hikâyelerin ortak kahramanı Orhan'ın da büyük payı vardır. Orhan, Bizim Sokağın Çocuklarının başkahramanıdır*" (Gürel, 2015, s. 26).

Çocuklara yönelik öykülerinde sadece çocukların değil yetişkinlerin de hayran olduğu Orhan'ın maceralarını anlatır. Yazar Orhan tiplemesi üzerinden bir çocuğun nasıl olması gerektiği üzerinde durur. Orhan, davranışları ve kişiliğiyle tüm çocuklar için bir örnektir. Yeri geldiğinde kahraman, yeri geldiğinde özür dileyen, affeden, yeri geldiğinde her çocuk gibi ağlayabilen çok orijinal bir tiptedir. Sosyaldır Orhan, farklı milliyetlerden arkadaşları vardır, dost canlısıdır, zekidir, gururludur. Orhan her olaydan başarıyla çıkar ve her olaydan ders çıkarır. Bu nedenle öyküler çocuk okuyuculara yönelik ders niteliğinde nasihatlerle doludur.

"Orhan'ı birçok yerde görmek mümkündür, ama en çok sokakta görebiliriz... Sokak, yazarın Orhan'ı yaşattığı önemli bir yerdir... Çocuklar sokakta kavga ederler, bilye oynarlar. Sokağa kar yağar, yağabildiğince kar yağar... Sokakta Orhan'dan başka bir sürü çocuk daha vardır. Erol var, Sevim var, Erhan ve Güner vardır... Sarışın, Yuvarlak, Uzun Boylu, Kürdan ve Şişman diye adlandırdığı Orhan'ın yakın arkadaşları olan çocuklar vardır... Orhan'ın arkadaşları arasında Türk çocukları olduğu kadar diğer halklardan çocuklar da vardır. Kimi Kıpti, kimi Arnavut, kimi Boşnak, Kimi Makedon, kimi..." (Gürel, 2015, s. 29-30).

Bu kısa öykülerde iyi ve kötü tiplmeler vardır. İyilerin başında her davranışıyla örnek olan Orhan ve romantik duygularla bağlı olduğu Sevil yer alırken karşı tarafta Fıçı, Çakal ve Kürdan gibi kötü tiplmeler yer alır ve bu tiplmeler üzerinden olumsuz davranışlar eleştirilir.

"Orhan öteki çocuklar gibi kinci değildir. 'Düşmanlarım' dediği kötü arkadaşlarını da başışlamasını bilir. Yazar, davranış ve duyguları hoşla gitmeyen çocuklara güzel isimler vermemiştir. Onları görünüşlerine göre (Şişko, Sırık, Fıçı, Sıska) ya da davranışlarına göre (Çakal) isimlendirir" (Hayber, 2001, s. 176).

Bu öykülerde Orhan aracılığıyla çocuklara ait tüm duygular ve onların dünyası anlatılırken Orhan çocuklar arasında dürüstlüğü, arkadaşlığını, dostluğun ve birçok özelliğin simgesi hâline gelen ölümsüz bir kahramandır.

Necati Zekeriya'nın öykü kitaplarını şöyle sıralayabiliriz: "Bizim Sokağın Çocukları" (çocuk kitabı, Üsküp, 1961), "Eski Sokağın Çocukları" (çocuk kitabı, Üsküp, 1967), "Yeni Sokağın Çocukları" (çocuk kitabı, Üsküp, 1967), "Güzel Nedir, Çirkin Nedir" (çocuk kitabı, Üsküp, 1968), "Bizim Sokağın Romeo ve Julieti" (çocuk kitabı, Priştine, 1987), "Eskiler Alırım Yeniler Satırım" (çocuk kitabı, Priştine, 1985), "Orhan" (çocuk kitabı, öykülerinden seçme, 1988), "Hikâyeler" (çocuk kitabı, öykülerinden seçme, 1997, Ankara).

Edebiyat alanında özellikle çocuk edebiyatı alanında sağladığı katkılar ve eserlerindeki edebî değer göz önünde bulundurularak bu eserlerinden bazıları Sırpçaya, Hırvatçaya, Slovenceye, Arnavutçaya, Almançaya, Urducaya ve birçok yabancı dile çevrilir. “Bizim Sokağın Çocukları” adlı eseri 1962 yılında Makedonca, 1963 yılında Arnavutça olarak Üsküp’te, 1966 yılında ise Bulgaristan Türkleri için Türkçe olarak Bulgaristan’da yayımlanır.

Necati Zekeriya’yı asıl önemli kılan Yugoslavya ve Türkiye arasında edebî bir misyon üstlenmesi ve bu görevi son derece başarılı bir şekilde yerine getirmesidir. Necati Zekeriya’nın bir diğer önemli katkısı da eski Yugoslavya şairlerini Türk okuyucusuyla tanıştırmasıdır. Koço Ratsin (Kosta Ratsin), Blaje Koneski, Mateya Matevski, Radovan Pavlovski, Vasil Kunoski, Desanka Maksimoviç, Yovan Yovanoviç Zmay, Vasko Popa, Oton Jupaniç, İzzet Sarayliç, Radovan Zlatanoviç, Ziya Dizdareviç, Grigor Vitez, Aleksa Mikiç, Dragan Lukič gibi eski Yugoslavya edebiyatçılarının yapıtlarını Türkçeye kazandırır. Ayrıca çok sayıda antoloji, okuma-ders kitabı hazırlar ve yine Türkçeye kazandırdığı çevirilerle antolojilere katkı sağlar.

Hazırladığı ve katkı sağladığı antolojilerden örnek vermek gerekirse 1959 yılında “Çiçek” (Antoloji), 1964 yılında “Bir Dalda Bin Çiçek (Antoloji-Yugoslavya Seçme Çocuk Şiirleri), 1971 yılında “On Makedon Ozanı” (Cem Yayınları, İstanbul), 1975 yılında “Çağdaş Yugoslav Hikâyeleri” (Varlık Yayınları, İstanbul), 1978 yılında “Çağdaş Makedon Şiiri Antolojisi” (Koza Yayınları, İstanbul), 1982 yılında “Demet” (Tekin Yayınevi, İstanbul), 1983 yılında “Çağdaş Yugoslav Şiiri Antolojisi” (Cem Yayınevi İstanbul, Tan Yayınevi, Priştine), 1988 yılında “Yugoslav Yazarlarından Çocuk Öyküleri”, Birlik Yayınları, Üsküp, Sevgiyle (Antoloji), Tan Yayınları, Priştine 1988 başlıklı çalışmalar verilebilir.

Nazım Hikmet, Orhan Kemal, Fazıl Hüsni Dağlarca gibi ünlü edebiyatçılarla ilgili yazdığı değerlendirmeler ve tanıtım yazıları Üsküp’teki “Birlik” gazetesi ve “Sesler” dergisinde çıkar. Türkiye’de ise “Varlık” başta olmak üzere “Milliyet Sanat”, “Yeditepe” gibi dönemin en önemli dergilerinde yayımlanır.

Necati Zekeriya’nın ayrıca şiir ve sanat üzerine yazdığı denemeleri, edebî eleştirileri, tiyatro oyunları değerlendirmeleri de yaratıcılığındaki çok yönlülüğü ortaya koyar.

Türkiye’de öz Türkçe anlayışıyla bilinen, Cumhuriyet döneminin en önemli dergilerinden biri olan ve varlığını günümüze kadar sürdüren “Varlık” dergisi, 1970’li yıllarda sosyalist düşüncenin önemli dergisi “Türkiye Yazıları”, solcu düşüncenin bir diğer önemli dergisi “Saçak”, düşünce ve sanat dergisi olan “Milliyet Sanat”, toplumsal gerçekçi ekolün ön planda olduğu “Yeditepe” gibi dergilerde de yazı ve şiirleri yayımlanır.

Necati Zekeriya’nın zengin edebî yaratıcılığında işlediği konular dışında dikkat çeken bir diğer özelliği kullandığı dil ve üsluptur. Yaşadığı dönem göz önünde bulundurulduğunda, komünist yönetimin hakim olduğu diğer ülkelerdeki edebiyatçılardan farklı olarak ana dili Türkçe ile yazması hem çok önemli mesajlar içerir hem de takdire şayandır. Necati Zekeriya yalın, net, mecazlarla zengin bir üslup kullanır. Özellikle çocuklara yönelik eserlerinde eğitici ve ahlaki değerleri güzel, eğlenceli örnekler üzerinden kısa cümlelerle ifade eder. Necati Zekeriya çocuk dünyasını çok iyi bilen bir öğretmen olduğu için onların hayallerini, duygularını, düşünce ve duyarlılıklarını konu edinirken onları hem eğlendirir hem eğitir. Türkçeyi doğru kullanmaya özen gösterir. Türkçe, Necati Zekeriya’nın çocuklara ve halka ulaşmak için kurduğu kutsal bir köprüdür. Çocuklara yönelik şiirleri çocuklarda var olan ritim ve uyum duygusunu besler. Şiirlerinde mısra ve dizeler çoğu zaman kısa, fikirler açıktır. Mısralar cümle düzeninin doğal ve sözcüklerin anlaşılabilir niteliklerini başarılı biçimde yansıtır. Tam ve yarım uyaklardan ve mısra

tekrarlarından kaynaklanan bir anlatım ahengi dikkat çeker. Cümleleri çocuklara aile, doğa, yurt ve ulus sevgisi aşılamanın yanında onların yaşama gücünü ve sevincini geliştirici nitelikler taşır.

Doğa, insan ve cansız varlıklarla ilgi betimlemeleri yalındır. Hayal ve duygular çocukların yaşantılarıyla ilişkilidir. Bu yüzden ünlü şairin şiirleri çocuklar için daima bir huzur ve mutluluk kaynağı olur. Necati Zekeriya'nın kendine özgü ifade tarzı ve üslubu uyumlu, duygusal, anlaşılır, sade ve sanatsal değerler açısından da zengindir. Şairin kullandığı açık, anlaşılır dil aynı zamanda çocukların dil seviyesini geliştiren ve kelime dağarcığını artıran özelliklere de sahiptir. Çocuk edebiyatında şiir, çocukların dil becerilerini geliştirmelerinde ve sözcüklerin büyüsunü kavramalarında önemli bir araçtır. Şiir aracılığıyla dilin gücünden yararlanabilen çocuk, yaratıcı düşüncesini de geliştirir. Necati Zekeriya gerek şiirlerinde gerekse öykülerinde tam da böyle bir üslup kullanır.

Onun şiirlerindeki serbest ölçü ve toplumsal konular Nazım Hikmet etkisini akla getirirken, çocuk şiirlerinden bazılarının konusu ise Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Yovan Yovanoviç Zmay'ın tarzı ile yoğun bir benzerlik içindedir. Necati Zekeriya'nın hem şiir hem öykülerinde durum, olay ve düşünceler açık ve kısa anlatılır. Usta edebiyatçının yetişkinlere yönelik şiir ve öykülerinde de kullandığı üslubunda gereksiz ifadeler yer yoktur. Bu özgün üslubun dikkat çeken bir diğer özelliği de derin ve lirik bir anlatıma sahip olmasıdır. Necati Zekeriya için Türkçe yazmak bir dava konusudur çünkü dil bu büyük edebiyatçı için bir kimlik meselesidir.

Sonuç

Necati Zekeriya sadece Makedonya'da değil, tüm Balkanlarda adını tarihe yazdıran çok yönlü ve çok saygın bir sanatçı olarak her zaman şükran ve minnetle anılacak bir değerdir. Edebiyatın birçok alanına değerli eserler kazandıran Necati Zekeriya en çok çocuk edebiyatı alanında yazdığı eserlerle ünlüdür. Çocuklar dışında yetişkinler için yazdığı şiirler ve öykülerinde bireyin günlük hayatından, yorgun ruhundan kesitler sunarken çok sevdiği Üsküp ve genel anlamda Rumeli'den de zengin ve renkli fotoğraflar sunar. Bir çok alanda başarılı çalışmalarıyla bilinen ünlü edebiyatçının edebiyat adına üstlendiği misyon gerek Türkiye gerekse eski Yugoslavya cumhuriyetlerinde çok önemli katkılar sağlamıştır. Makedonya'nın en önemli Türk edebiyatçılarından biri olan Necati Zekeriya için vurgulanması gereken bir diğer konu Türk varlığına sağladığı katkılardır. Bu açıdan Necati Zekeriya Makedonya'da Türk varlığını ifade eden en önemli edebiyatçılardan biridir ve bu varlığın temelinde en önemli unsur sevgidir. Bütün gücünün sevgi olduğunu söyleyen Necati Zekeriya ümidi, onuru ve ölümü de sevgi olarak görür. Bu bağlamda Necati Zekeriya'nın Makedonya'daki Türk edebiyatına katkıları çok fazladır ve edebî yapıtları günümüze kadar güncelliğini kaybetmemiştir.

Kaynakça

- Baymak, E. (2013). *Türkçem Rumeli'nin Onur Bayrağı, Balkan Türk Şiiri Üzerine İncelemeler*, Kosova-Prizren: Kültür-Edebiyat Kitabevi.
- Beksaç, Z. (2014). Balkanlarda Türk Çocuk Edebiyatı. *Türk Dili Dergisi, Cilt: CVII (756)*.
- Çelebi, T. (2015). Makedonya Türk Çocuk Edebiyatının İlk Gazetesi: Pioner (İnceleme-Fihrist). *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, 3 (6)*.
- Gürel, N. R.; Gürel, Z. (2015). *Necati Zekeriya "Orhan"*, Üsküp: Yeni Balkan Yayınevi.
- Hayber, A. (2001). *Makedonya ve Kosova Türklerinin Edebiyatı*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- İsen, M.; İsen R.; Kireççi A. E. (2001). *Balkanlarda Türk Çocuk Antolojisi*, Ankara: Grafiker Yayıncılık.

Karakuş, E. (2017). *Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Çağdaş Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı (Şiir-Hikâye)*, Ankara: Bengü Yayınevi.

Kaya, F. (1992). *Yugoslavya'da Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, İstanbul: Cem Yayınevi.

Kıymaz, M. S. (2020). *Makedonya Türkçe Çocuk Edebiyatına Katkıları Bağlamında Necati Zekeriya (çocuk hikâyeleri çocuk şiirleri ve çocuk edebiyatı antolojileri)*. Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (20).

Leontiç, M. (2010). Necati Zekeriya'nın Şiirlerinde Çocuk Sevgisi. *Baltam Dergisi, Yıl VI (14)*.

Muzbeg, İ. (2014). Balkanlarda Türk Çocuk Edebiyatı. *Türk Dili: Dil ve Edebiyat Dergisi, C: CVII (756)*.

Yılmaz, S. (2013). Yaşar Nabi Nayır'ın Gözünden Balkanlar ve Türk Kültürü. 2. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı, Bedir Üniversitesi, Bildiriler Kitabı*, Tiran/ Arnavutluk.

Zekeriya, N. (2018). *Anne Sevgisi Nedir*, İstanbul: Uçan At Yayınları.

İnternet Kaynakçaları

Le Robert Dico En Ligne. *Macedoine*. Erişim Tarihi: 14.07.2023,
<https://dictionnaire.lerobert.com/definition/macedoine>